

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ, ЯКІ ПОСЯГАЮТЬ НА ІНТЕРЕСИ ДЕРЖАВИ, У ЗАРУБІЖНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

ЛУЦЕНКО Юрій Васильович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Академії муніципального управління

В статті проводиться порівняльно-правовий аналіз пощирительних норм за преступлення, посягаючі на інтереси держави, в іноземному уголовном законодавстві.

Ключові слова: звільнення від кримінальної відповідальності, зарубіжне кримінальне законодавство, злочини проти державної безпеки.

Постановка проблеми

За сучасних умов стрімкого розвитку суспільних відносин велика увага приділяється правовим системам світу. Загальновідомо, що розвиток правової системи будь-якої держави є неможливим без ґрунтовного вивчення та врахування зарубіжного досвіду. Історія переконливо доводить, що ізоляціонізм у зарубіжному правотворенні є безперспективним, він відкидає державу на узбіччя суспільного прогресу. У зв'язку з цим ґрунтовне вивчення та вмале використання зарубіжного досвіду, без усяких сумнівів, збагатить Україну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням порівняльно-правового аналізу зарубіжного кримінального законодавства у різні часи займалися багато вчених-правників, зокрема, О.Ф. Бантишев, Ю.В. Баулін, С.В. Дьяков, В.Н. Рябчук, А.В. Савченко, В.В. Скибицький, В.М. Шлапаченко, М.І. Хавронюк, П.В. Хряпінський, С.С. Яценко та інші. Водночас, дослідження порівняльно-пра-

вового аналізу звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, які посягають на інтереси держави, у зарубіжному кримінальному законодавстві належним чином не представлено.

Метою статті є порівняльно-правовий аналіз звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, які посягають на інтереси держави, у зарубіжному кримінальному законодавстві.

Основні результати дослідження

Для ґрунтовного дослідження звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти державної безпеки України доцільно провести порівняльний аналіз зарубіжного кримінального законодавства. Це дозволить краще пізнати іноземні правові інститути, проблеми їх функціонування, виявити слабкі та сильні сторони. Оскільки вивчення законодавства зарубіжних держав "... відкриває перед юристом нові обрії, дозволяє йому краще пізнати право своєї країни, бо специфічні риси цього права особливо виразно виявляються в порівнянні з іншими системами. Порівняння здатне озброїти юриста ідеями і аргументами, які не можна отримати навіть при дуже доброму знанні тільки власного права" [1, с. 38].

Кримінальне законодавство кожної країни індивідуальне, хоча й має окремі спільні риси та ознаки, які є характерними для тих чи інших типів правових систем,

це в першу чергу, обумовлено історичним, суспільним, економічним розвитком держав та рядом інших чинників.

Правознавці більшості країн світу вважають за доцільне розглядати свої правові системи як із погляду їх внутрішніх рис і особливостей, так і крізь призму інших правових систем [6, с. 517].

Загальновідомо, що результатом класифікації правових систем є системна одиниця – права сім'я. Кожна права сім'я має свій специфічний комплекс – безпосередній юридичний детермінант. Поняття “права сім'я” відображає ті особливості окремих правових систем, які є результатом схожості їх конкретно-історичного розвитку й структури, джерел, основних галузей і правових інститутів, правової культури, традицій, особливостей правозастосовної діяльності, юридичного мислення тощо. Класифікація можлива як на рівні правових систем, так і на рівні основних галузей права. Ці два різновиди класифікації не є протилежними один одному. Але змішування їхніх критеріїв і цілей часто призводить до неправильних висновків [2, с. 72-74].

Права сім'я являє собою сукупність національних систем права, які поєднані між собою спільними рисами та особливостями (спільним історичним розвитком, структурою, джерелами, галузями, правовими інститутами тощо).

Термін “права сім'я” є найбільш поширеним, хоча різні вчені використовують й іншу термінологію. Зокрема, Р. Давід – “сім'я правових систем”, К. Еберт, М. Рейнстайн – “правові кола”, Й. Сабо – “форма правових систем” тощо.

Р. Давід схиляється до “трихотомії” – трьох правових сімей (романо-германська, англосаксонська, соціалістична). На його думку, до цих сімей примикає більша частина світу, що охоплює чотири п'ятих планети під назвою “релігійні й традиційні системи”.

А.І. Дмитрієв відрізняє вісім правових кіл: романське, германське, скандинавське, англо-американське, соціалістичне, далекосхідне, право ісламу, індуїстське право. Ця класифікація не є оригінальною

й побудована на курсі порівняльного правознавства ще у 1950 році П. Арміжоном, М. Вольфом та Б. Нольде [2, с. 75-78].

М.Н. Марченко до правових сімей і систем сучасного світу відносить континентальну (романо-германську) правову сім'ю, англосаксонську систему загального права, правові системи соціалістичних і постсоціалістичних країн, іудейське право та мусульманське як різновид релігійного права [4, с. 25-35].

А.Х. Саїдов запропонував свою класифікацію правових сімей, до яких він відносить: континентальну (романо-германська) сім'ю (французьку й германську правові групи), правові сім'ї скандинавських країн, країн Латинської Америки та Японії; правову сім'ю загального права, включаючи правові системи Англії, Шотландії, США, правові системи країн Британської співдружності, а також Канади, Австралії, Нової Зеландії; релігійні й традиційні правові сім'ї у складі мусульманської правової сім'ї, індуїстського права, правових систем країн Далекого Сходу, зокрема Китаю, та африканської правової сім'ї; змішані правові системи в складі правових систем канадської провінції Квебек, американського штату Луїзіана, Ізраїлю, ПАР та деяких країн Африки, Карибського басейну, Філіппін, Індонезії [2, с. 80].

К. Цвайгерт і Х. Кьотц притримуються такої системи права: романська права сім'я (французьке та італійське право), германська права сім'я (німецьке, австрійське, швейцарське право); англо-американська права сім'я (англійське загальне право, право США); північна права сім'я у складі скандинавських країн (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція); інші правові сім'ї, до складу яких входять далекосхідна права сім'я (Китай, Японія, Корея, Індокитай, Гонконг, Малайзія, Індонезія) [17, с. 99-160].

О.Ф. Скаун класифікує правові системи за такими основними типами: романно-германський тип правової системи, до цього типу входять країни континентальної Європи (Італія, Франція, Німеччина, Іспанія, Австрія, Швейцарія та ін.); англо-американський тип правової системи

(Англія, Північна Ірландія, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія); змішаний тип правової системи (Данія, Швеція, Норвегія, Аргентина, Парагвай, Уругвай, Чилі та ін.); релігійно-традиційний тип правової системи (Туреччина, Ірак, Іран, Китай, Японія, країни Африки); соціалістичний тип правової системи (Куба, В'єтнам) [6, с. 524-525].

Аналізуючи кримінальне законодавство зарубіжних країн, можна дійти до висновку, що належна оцінка позитивних посткримінальних дій особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння в соціально корисному для суспільства напрямку, знаходить своє відображення у кримінальному законодавстві країн англосаксонської (США [5]) та романо-германської (Киргизька Республіка [9], Литовська Республіка [10], Республіка Казахстан [12], Республіка Білорусь [11], Республіка Молдова [13], Республіка Таджикистан [14] та ін.) правових сімей. У країнах інших правових сімей існує значно менше заохочувальних норм. Крім того, вони є переважно загальними або стосуються загальних чи спеціальних видів звільнення від покарання або його пом'якшення. Це такі країни Далекого Сходу, як Китай [8], Японія [16] та мусульманської правової системи (Ісламська Республіка Іран [3]).

Відомо, що кримінальне законодавство України має одну історію розвитку та спільні риси з кримінальним законодавством пострадянських країн, тому при дослідженні звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти державної безпеки України ми зосередимо увагу на аналізі кримінального законодавства саме країн пострадянського простору.

Так, Кримінальним кодексом Російської Федерації [15] передбачено загальні види звільнення від кримінальної відповідальності, які містяться у ст. 75 ("Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям"), ст. 76 ("Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим"), ст. 76.1 ("Звільнення від кримінальної відповідальності у справах про злочини у сфері економічної діяльності"), ст. 78 ("Звіль-

нення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі спливом строків давності"), а також у ст. 84 ("Амністія").

Досліджуючи Особливу частину КК Російської Федерації, можна дійти до висновку, що кримінально-правові норми стосовно звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, які посягають на інтереси держави, передбачені у ст. 275 ("Державна зрада"), ст. 276 ("Шпигунство"), ст. 278 ("Насильницький захват влади або насильницьке тримання влади"), ст. 282.1 ("Організація екстремістського товариства"), ст. 282.2 ("Організація діяльності екстремістської організації").

Зокрема, у примітці до ст. 275 "Державна зрада" КК Російської Федерації передбачено спеціальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності за зазначені вище суспільно небезпечні діяння: "Особа, що скоїла злочини, передбачені цією статтею, а також статтями 276 і 278 цього Кодексу, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільним і своєчасним повідомленням органів влади або іншим чином сприяла запобіганню подальшому збитку інтересам Російської Федерації і якщо в її діях не міститься інший склад злочину".

Приміткою до ст. 282.1 ("Організація екстремістського товариства") КК Російської Федерації також передбачено спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності: "Особа, яка добровільно припинила участь у діяльності суспільного або релігійного об'єднання або іншої організації, щодо яких судом винесено рішення, яке вступило в законну силу відносно ліквідації або заборони діяльності у зв'язку із здійсненням екстремістської діяльності, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо в його діях не міститься інший склад злочину".

У примітці до ст. 282.2 КК Російської Федерації міститься спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності за організацію діяльності екстремістської організації: "Особа, яка добровільно припинила участь у діяльності суспільного або релігійного об'єднання чи іншої орга-

нізації, щодо яких судом ухвалено рішення, яке вступило в законну силу про ліквідацію або заборону діяльності у зв'язку зі здійсненням екстремістської діяльності, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо в його діях не міститься інший склад злочину”.

Таким чином, беручи до уваги норми Особливої частини КК Російської Федерації, з огляду на характер і ступінь вчиненого суспільно небезпечного діяння, звільнити особу від кримінальної відповідальності відповідно до норм Загальної частини КК за дії, які посягають на інтереси держави, можливо, у зв'язку з дійовим каяттям особи (ч. 2 ст. 75), спливом строків давності вчиненого злочину (ст. 78), а також на підставі акту амністії (ч. 2 ст. 84).

Звільнення від кримінальної відповідальності за нормами Загальної частини Кримінального кодексу Республіки Білорусь [11] передбачено ст. 83 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі спливом строків давності”), ст. 86 (“Звільнення від кримінальної відповідальності з притягненням особи до адміністративної відповідальності”), ст. 87 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з втратою діянням суспільної небезпеки”), ст. 88 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям”), ст. 88-1 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з добровільним відшкодуванням завданого збитку (шкоди), виплатою прибутку, здобутого злочинним шляхом”), ст. 89 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим”), а також у ст. 95 (“Амністія”).

Особливою частиною КК Республіки Білорусь передбачено спеціальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності за п'ять видів суспільно небезпечних діянь, які посягають на інтереси держави: зрада державі (ст. 356), встановлення співробітництва зі спеціальною службою, органом безпеки або розвідувальним органом іноземної держави (ст. 356-1), змова або інші дії, скоєні з метою тримання державної влади (ст. 357), шпигунство (ст. 358), агентурна діяльність (ст. 358-1).

У примітці до ст. 356 КК Республіки Білорусь передбачено спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності за зраду державі; встановлення співробітництва зі спеціальною службою, органом безпеки або розвідувальним органом іноземної держави; шпигунство; агентурну діяльність: “Особа, яка вчинила дії, передбачені частиною 1 даної статті, а також статтями 356-1, 358 та 358-1 цього Кодексу, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільно заявила державним органам про вчинені нею дії, припинила діяльність на шкоду національній безпеці Республіки Білорусь та сприяла у відверненні шкідливих наслідків”.

Приміткою до ст. 357 КК Республіки Білорусь також передбачено спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності: “Учасник зговору або інших діянь, вчинених з метою тримання державної влади неконституційним шляхом, звільняється від відповідальності за частиною першою цієї статті, якщо він своєчасно та добровільно заявить про злочин державним органам та активно сприятиме його виявленню”.

Враховуючи характер і ступінь вчинених злочинів, що посягають на інтереси держави, та кримінально-правові норми, які містяться в Особливій частині КК Республіки Білорусь, звільнити особу від кримінальної відповідальності за окремими нормами Загальної частини КК можливо у зв'язку терміном давності вчиненого злочину (ст. 83), дійовим каяттям (ст. 88) та на підставі акту амністії (ч. 2 ст. 95).

У Кримінальному кодексі Республіки Казахстан [12] норми про звільнення від кримінальної відповідальності за Загальною частиною КК містяться у ст. 65 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям”), ст. 66 (“Звільнення від кримінальної відповідальності при перевищенні меж необхідної оборони”), ст. 67 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим”), ст. 68 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки”), ст. 69 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі

спливом строків давності”), ст. 76 (“Звільнення від кримінальної відповідальності та покарання на підставі акту амністії чи помилування”).

Звільнення від кримінальної відповідальності відповідно до норм Особливої частини КК Республіки Казахстан законодавець передбачив за три види діянь, які посягають на інтереси держави: державна зрада (ст. 165), шпигунство (ст. 166), насильницький захват влади або насильницьке тримання влади чи здійснення представниками іноземної держави чи іноземної організації повноважень, які входять до компетенції уповноважених органів та посадових осіб Республіки Казахстан (ст. 168).

У примітці до ст. 165 КК Республіки Казахстан передбачено спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності: “Особа, яка скоїла злочини, передбачені цією статтею, а також статтями 166 і 168 цього Кодексу, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільним і своєчасним повідомленням державним органам або іншим чином сприяла попередженню настання збитків інтересам Республіки Казахстан і якщо в діях цієї особи не міститься склад іншого злочину”.

На підставі дослідження норм Загальної частини КК Республіки Казахстан, враховуючи характер і ступінь суспільно небезпечних діянь, які передбачені Особливою частиною КК, можна дійти до висновку, що звільнити від кримінальної відповідальності особу, що вчинила злочин, який посягає на інтереси держави, можливо у зв'язку з дійовим каяттям, якщо в діях цієї особи відсутній склад іншого злочину (ч. 3 ст. 65) та на підставі акту амністії, в разі вчинення злочину середньої тяжкості (ч. 2 ст. 76).

Загальні норми звільнення від кримінальної відповідальності відображені у ст. 53 (“Звільнення від кримінальної відповідальності”) Кримінального кодексу Республіки Молдова [14]. Даною статтею передбачено, що особа, в разі вчинення діяння, яке містить ознаки злочину, може бути звільнена від кримінальної відпо-

відальності прокурором, під час кримінального переслідування чи при розгляді справи в суді, за умови: недосягнення особою повноліття (ст. 54), притягнення особи до адміністративної відповідальності (ст. 55), добровільної відмови від вчинення злочину (ст. 56), дійового каяття (ст. 57), зміни обстановки (ст. 58), умовного звільнення (ст. 59), спливу строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (ст. 60) та на підставі акту амністії (ст. 107).

Звільнення від кримінальної відповідальності за нормами Особливої частини КК Республіки Молдова при посяганні на інтереси держави передбачено лише ч. 2 ст. 337 (“Зрада Батьківщині”): “Звільняється від кримінальної відповідальності громадянин Республіки Молдова, завербований іноземною розвідувальною службою для проведення ворожої діяльності проти Республіки Молдова, якщо він на виконання отриманого злочинного завдання жодних дій не вчинив і добровільно заявив органам влади про свій зв'язок з іноземною розвідувальною службою”.

Досліджуючи норми Загальної частини КК Республіки Молдова, беручи до уваги характер і ступінь суспільно небезпечних діянь, можна дійти висновку, що звільнити особу від кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, які посягають на інтереси держави, за нормами Особливої частини КК можливо у зв'язку з дійовим каяттям (ч. 2 ст. 57), терміном давності вчиненого злочину (ст. 60) та на підставі акту амністії (ч. 1 ст. 107).

Звільнення від кримінальної відповідальності за нормами Загальної частини Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки [7] передбачено ст. 72 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям”), ст. 73 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим”), ст. 74 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки”), ст. 75 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності”), а також на підставі ст. 81 (“Амністія”).

Відповідно до норм Особливої частини КК Азербайджанської Республіки, законодавчі норми стосовно звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення суспільно небезпечних діянь, які посягають на інтереси держави, передбачені за державну зраду (ст. 274), шпигунство (ст. 276), насильницьке захоплення влади або насильницьке тримання влади (ст. 278).

У примітці до ст. 274 КК Республіки Азербайджан передбачено спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду та шпигунство: “Особа, завербована органами спецслужб іноземних держав для скоєння злочину, передбаченого цією статтею, а також статтею 276 цього Кодексу, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона на виконання отриманого злочинного завдання жодних дій не вчинила, добровільним і своєчасним повідомленням органам влади або іншим чином сприяла запобіганню нанесення збитку інтересам Азербайджанської Республіки і якщо в діях цієї особи не міститься іншого складу злочину”.

Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності передбачена й у примітці до ст. 278 КК Азербайджанської Республіки: “Особа, яка вчинила передбачені цією статтею злочини, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільним та своєчасним повідомленням органам державної влади або іншим чином сприяла відверненню збитків інтересам Азербайджанської Республіки, а також вчиненням злочином не заподіяла суттєвої шкоди і якщо в діях цієї особи не міститься інший склад злочину”.

Беручи до уваги характер і ступінь вчинених злочинів, які посягають на інтереси держави та передбачені Особливою частиною КК Республіки Азербайджан, застосувати до особи звільнення від кримінальної відповідальності за окремими нормами Загальної частини КК можливо у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 72.2), впливом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинений злочин (ст. 75), а також на підставі акту амністії (ч. 2 ст. 81).

У Кримінальному кодексі Республіки

Таджикистан [14] звільнення від кримінальної відповідальності за нормами Загальної частини КК передбачено у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 72), примиренням винного з потерпілим (ст. 73), зміною обстановки (ст. 74), впливом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (ст. 75), а також на підставі акту амністії (ст. 82).

Виходячи зі змісту Особливої частини КК Республіки Таджикистан, законодавчі приписи стосовно звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, які посягають на інтереси держави, передбачені за зраду державі (ст. 305), насильницьке захоплення влади або насильницьке тримання влади (ст. 306), організацію екстремістського співтовариства (ст. 307-2), організацію діяльності екстремістської організації (ст. 307-3), шпигунство (ст. 308).

У примітці до ст. 305 КК Республіки Таджикистан передбачено спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності за зраду державі, насильницьке захоплення влади або насильницьке тримання влади та шпигунство: “Особа, яка вчинила злочин, передбачений цією статтею, а також статтями 306 та 308 цього Кодексу, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільним і своєчасним повідомленням органи влади або іншим чином сприяла відверненню подальшого збитку та якщо в його діях не міститься іншого складу злочину”.

Спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності передбачена також і у примітці до ст. 307-2 (“Організація екстремістського співтовариства”): “Особа, яка добровільно припинила участь в екстремістському співтоваристві, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо в її діях не міститься інший склад злочину”.

Приміткою до ст. 307-3 (“Організація діяльності екстремістської організації”) передбачено спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності: “Особа, яка добровільно припинила участь у діяльності політичних партій, суспільного або релігійного об'єднання або іншої організації, по відношенню до яких судом прийнято рішення, яке набрало законної сили,

про ліквідацію або заборону їх діяльності у зв'язку зі здійсненням екстремістської діяльності, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо в її діях не міститься інший склад злочину”.

З огляду на кримінально-правові норми, які містяться у Загальній частині КК Республіки Таджикистан, беручи до уваги ступінь і характер тяжкості вчинених злочинів, які посягають на інтереси держави, звільнити особу від кримінальної відповідальності за нормами Особливої частини КК можливо у зв'язку з дійовим каюттям, за умови вчинення злочину невеликої чи середньої тяжкості (ч. 2 ст. 72), у зв'язку зі зміною обстановки при вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості (ст. 74), в разі спливу строків давності з дня вчинення злочину (ст. 75), а також на підставі акту амністії (ч. 2 ст. 82).

Звільнення від кримінальної відповідальності за нормами Загальної частини Кримінального кодексу Литовської Республіки [10] законодавець передбачив у ст. 36 (“Звільнення від кримінальної відповідальності, якщо особа або злочинне діяння перестали бути суспільно небезпечним”), ст. 37 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з малозначністю діяння”), ст. 38 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим”), ст. 39 (“Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з наявністю пом'якшуючих обставин”), ст. 40 (“Звільнення від кримінальної відповідальності за порукою”).

Відповідно до вимог Спеціальної частини КК Литовської Республіки, законодавчі норми, що стосуються звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, які посягають на інтереси держави, містяться лише у ч. 3 ст. 114 (“Державний переворот”): “Особа, яка взяла участь у змові, передбаченій частинами 1 і 2 цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільно повідомила державній інстанції важливу інформацію про підготовку державного перевороту”.

Враховуючи характер і ступінь вчиненого особою суспільно небезпечного дія-

ня, виходячи з окремих норм Загальної частини КК Литовської Республіки, можна дійти до висновку, що звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила злочин, що посягає на інтереси держави та передбачений Спеціальною частиною КК, можливе у зв'язку зі зміною обстановки, коли особа або вчинене нею діяння втратили характер суспільної небезпеки (ст. 36).

Висновки

Отже, завдяки порівняльно-правовому методу дослідження ми встановили принципіву близькість низки кримінально-правових норм у законодавстві про кримінальну відповідальність багатьох зарубіжних країн пострадянського простору стосовно суспільно небезпечних діянь, які посягають на інтереси держави.

Враховуючи постійно існуючі загрози державній безпеці будь-якої країни, таку тенденцію до застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності слід оцінити позитивно.

Література

1. Ансель М. Методологические проблемы сравнительного права / М. Ансель // Очерки сравнительного права. – М.: Прогресс, 1981. – С. 36-86.
2. Дмитрієв А. І. Порівняльне правознавство : [навч. посіб.] / А. І. Дмитрієв, А. О. Шепель. – К. : Юстініан, 2003. – 184 с.
3. Закон об исламских уголовных наказаниях Исламской Республики Иран / [науч. ред. А. И. Ахани, предисловие Ю. Н. Волкова, пер. с персидского М. С. Пелевина]. – СПб. : “Юридический центр Пресс”, 2008. – 343 с.
4. Марченко М. Н. Правовые системы современного мира : [учеб. пособ. для вузов] / М. Н. Марченко. – [2-е изд.]. – М. : Зерцало-М, 2009. – 516 с.
5. Примерный уголовный кодекс США [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1250258>.
6. Скакун О. Ф. Теория держави і права: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2006. – 656 с.

АНОТАЦІЯ

У статті проводиться порівняльно-правовий аналіз заохочувальних норм за злочини, які посягають на інтереси держави, у іноземному кримінальному законодавстві.

7. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.legislationline.org/ru/documents/section/criminal-codes>.

8. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики от 14 марта 1997 г. / [под ред. А. И. Коробеева, пер. с китайского Д. В. Вичикова]. – СПб. : “Юридический центр Пресс”, 2001. – 303 с.

9. Уголовный кодекс Кыргызской Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID1243545&subID=100107331,100107333,1>.

10. Уголовный кодекс Литовской Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1243877&subID=100107735,100107738#text>.

11. Уголовный кодекс Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=hk9900275&p2={NRPA}>.

SUMMARY

In the article the comparative legal analysis of incentive norms for crimes that infringe on the interests of the state, foreign criminal law.

12. Уголовный кодекс Республики Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ugolovnykodeks.ru/2011/11/ugolovnyj-kodeks-respubliki-kazakhstan/#more-50>.

13. Уголовный кодекс Республики Молдова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=331268&lang=2>.

14. Уголовный кодекс Республики Таджикистан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID1242456&subID=100100844.100100857.100100932.100101502.100101513>.

15. Уголовный кодекс Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uk-rf.com/glava29.html>.

16. Уголовный кодекс Японии : с изменениями и дополнениями на 1 января 2002 г. / [науч. редактирование и предисловие А. И. Коробеева]. – СПб. : “Юридический центр Пресс”, 2002. – 226 с.

17. Цвайгерт К. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права / К. Цвайгерт, Х. Кётц. – М. : Международ. отношения, 1995. – 346 с.